

GROTE INKOMENSVERSCHILLEN TUSSEN BEDRIJVEN

Jakob Jager

Grote inkomensverschillen tussen landbouwbedrijven zijn een normaal verschijnsel. Dit geldt zowel tussen bedrijfstypen als tussen bedrijven binnen een bepaald bedrijfstype. Deels ligt dat aan verschillen in bedrijfsomvang, maar er zijn ook verschillen waar te nemen bij qua omvang vergelijkbare bedrijven. Vaak zijn de verschillen tussen bedrijven in 'goede jaren' groter dan in 'slechte jaren'.

Akkerbouw

Het jaar 2001 was voor de akkerbouw een goed jaar. Dat werd vooral veroorzaakt door hoge opbrengsten voor aardappelen en uien. De bedrijven die deze producten op de vrije markt af konden zetten, profiteerden daar sterk van. Worden de bedrijven ingedeeld in vijf evengrote groepen naar oplopend gezinsinkomen uit bedrijf, dan blijkt een inkomensverschil tussen het gemiddelde van de laagste 20% en de hoogste 20% van bijna 200.000 euro per bedrijf. De groep met het laagste inkomen scoorde gemiddeld zelfs negatief (tabel 1). De oorzaken van de inkomensverschillen tussen de bedrijven zijn divers. De bedrijfsomvang van de lage inkomensgroep is beduidend kleiner dan die van de groep met hoge inkomens. Verder is opvallend dat er gemiddeld nauwelijks verschillen zijn in kosten per hectare. Bij de opbrengsten daarentegen zijn de verschillen groot: per hectare liggen de opbrengsten van de hoge inkomensgroep maar liefst 75% boven die van de lage inkomensgroep. Dit wordt vooral veroorzaakt door een intensiever bouwplan en hogere kilogramopbrengsten. Op bedrijfsniveau zijn de opbrengstverschillen nog groter door het verschil in omvang.

Tabel 1 Resultaten in euro van 20% beste en slechtste akkerbouw- en melkveebedrijven, ingedeeld naar hoogte van het gezinsinkomen uit bedrijf, 2001

	Akkerbouwbedrijven		Melkveebedrijven	
	laagste inkomensgroep	hoogste inkomensgroep	laagste inkomensgroep	hoogste inkomensgroep
—				
Oppervlakte (ha)	39	103	26	57
Bedrijfsomvang (nge)	59	183	76	175
Melkproductie (ton)	.	.	255	731
Resultaten per eenheid (ha respectievelijk ton melk)				
Totaal kosten	2.620	2.737	455	295
w.o. toegerekende kosten	868	1.018	162	116
Totaal opbrengsten	2.350	4.199	470	449
Resultaten per bedrijf				
Gezinsinkomen uit bedrijf	-11.000	179.800	5.300	118.100
Inkomsten buiten bedrijf	12.000	-17.700	8.700	5.800
Gezinsbestedingen	18.600	47.300	26.000	39.700
Besparingen	-17.400	110.900	-10.000	77.900

Melkveehouderij

In de melkveehouderij lag het gemiddelde inkomen in 2001 op een redelijk normaal niveau. Ook hier zijn er flinke verschillen in inkomen tussen de bedrijven. De bedrijfsomvang is hier een belangrijke verklaring. In tegenstelling tot de akkerbouwbedrijven worden de grote inkomensverschillen bij de melkveebedrijven niet veroorzaakt door verschillen in opbrengsten, maar door verschillen in kosten. De kosten per ton melk zijn op

bedrijven in de hoge inkomensgroep ruim 30% lager dan op bedrijven met de laagste inkomens. De bedrijven met hoge inkomens zijn dan ook met 730 ton melk circa driemaal zo groot dan de bedrijven met lage inkomens. Voor een deel worden de lagere kosten veroorzaakt door lagere toegerekende kosten (voer en dergelijke) per ton melk. Omdat de melkproductie per koe hoger is bij de beste bedrijven zijn de verschillen in toegerekende kosten per koe geringer. Het verschil in gezinsinkomen uit bedrijf tussen de hoogste en de laagste inkomensgroep bedraagt ruim 110.000 euro per bedrijf.

Continuïteit en investeringen

Niet alleen het inkomen uit het bedrijf bepaalt de continuïteit van het bedrijf. Ook de inkomsten van buiten het bedrijf en de gezinsbestedingen bepalen voor een belangrijk deel de besparingen. Op de akkerbouwbedrijven zijn de verschillen bij beide aspecten groot. Bij de hoge inkomensgroep van de akkerbouwbedrijven zijn de inkomsten van buiten bedrijf zelfs negatief, veroorzaakt door de dalende aandelenkoersen. Bij de groep met lage inkomens bestaan de inkomsten van buiten bedrijf in veel gevallen uit inkomsten uit arbeid buiten het bedrijf. Vaak zijn dit kleine bedrijven waarop niet het hele jaar door de eigen arbeid volledig ingezet kan worden. Hiermee wordt het lage inkomen uit het bedrijf deels gecompenseerd. De verschillen in besparingen zijn dan ook kleiner dan de verschillen in inkomen.

De bedrijven met lage inkomens hebben minder eigen geld beschikbaar om te besteden aan het gezin en aan investeringen en dergelijke. Vooral uitbreidingsinvesteringen (grond en quota) vinden plaats bij de hoge-inkomensgroep. Op de bedrijven met het laagste inkomen wordt in sommige gevallen zelfs grond verkocht (figuur 1).

